

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 33 (2012)

Δελτίον ΧΑΕ 33 (2012), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη του Δημήτρη Κωνσταντίου (1950-2010)

Επιπτώσεις της λειτουργίας προσκυνήματος στον τύπο των ναών της μονής του Οσίου Λουκά (Περίληψη)

Χαράλαμπος ΜΠΟΥΡΑΣ

doi: [10.12681/dchae.1270](https://doi.org/10.12681/dchae.1270)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΜΠΟΥΡΑΣ Χ. (2014). Επιπτώσεις της λειτουργίας προσκυνήματος στον τύπο των ναών της μονής του Οσίου Λουκά (Περίληψη). *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 33, 389. <https://doi.org/10.12681/dchae.1270>

Χαράλαμπος Μπούρας

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ ΤΩΝ ΝΑΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΛΟΥΚΑ

(Περίληψη)

Ο Βίος του Οσίου Λουκά του Στειριώτη προσφέρει αρκετά στοιχεία σχετικά με την καθιέρωση προσκυνήματος στην Μονή καθώς και με την λειτουργία της προ της ανεγέρσεως του Καθολικού. Η συρροή των προσκυνητών των δύο φύλων με την προσδοκία ιάσεως δημιούργησε την ανάγκη ενός μεγάλου γυναικωνίτη στον ναό της Αγίας Βαρθάρας - Παναγίας, ανάγκη που ικανοποιήθηκε με την ανέγερση ορόφου πάνω από διευρυμένο και κιονοστήριχο νάρθηκα, την λεγόμενη σήμερα λιτή.

Διάφορες παρατηρήσεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι τόσο η λιτή όσο και η προ αυτής στοά ανήκουν στην αρχική φάση του ναού της Παναγίας. Οι έρευνες της δεκαετίας του '60 έδειξαν ότι η στοά επεκτεινόταν προς τα νότια, έξω από το περίγραμμα της εκκλησίας καθώς και ότι εκεί υπήρχε τοξωτό άνοιγμα προς τα ανατολικά. Ο τάφος του Οσίου μέσα στο κελλί του (το οποίο κατά τον Βίο είχε διαμορφωθεί σε ευκτήριο) βρισκόταν στο φυσικό έδαφος, ενώ το δάπεδο του ναού ήταν σε πολύ ψηλότερη στάθμη. Οι προσκυνητές για να φθάσουν

στον τάφο ερχόμενοι από την ανατολική αυλή κατέβαιναν στο ευκτήριο που είχε διαμορφωθεί κάτω από την στοά.

Μετά από πενήντα περίπου χρόνια το ευκτήριο και το νότιο τμήμα της στοάς κατεδαφίζονται και ο άλλοτε υπαίθριος εξ ανατολών διάδρομος γίνεται θολοσκεπής και ενσωματώνεται στο υπό ανέγερση Καθολικό. Μετά την ανακομιδή τους τα λείψανα του Οσίου παίρνουν περίοπτη θέση μέσα στο Καθολικό, στο ίδιο με προηγούμενος σημείο, αλλά ψηλότερα, στην στάθμη των δύο εκκλησιών. Οι προσκυνητές προσεγγίζουν τα λείψανα μέσω του διαδρόμου και αποχωρούν μέσα από την λεγόμενη λιτή.

Μετά το 1204 και την απαγωγή του σκηνώματος του Οσίου στην Δύση το κίνητρο των ιάσεων στην μονή έπαυσε να υπάρχει. Από τον 16ο αιώνα η μνήμη του Οσίου συνεχίσθηκε και τιμάται αλλά η πορεία των πιστών προς το κιβώριο ατόνησε. Ίσως κατά την Επανάσταση τοιχίσθηκε και η ανατολική θύρα του Καθολικού.